

Tumšās triādes testa adaptācija

Inese Jokste
Mag. Psych.

Tumšā triāde- Dark triade

Makiavelisms

Šo jēdzienu personības psiholoģijā pirmoreiz pieminēja Kristijs (Christie) un Geisa (Geis) 1970. gadā nodēvējot personības iezīmi, ko raksturo **cinisms, morālu vērtību trūkums un manipulēšana**, Nikolo Makiavelli (1513-191) politiķa un stratēģa vārdā.

Vēlīnākos pētījumos Makiavellisms ir ticis papildināts ar tādiem raksturojumiem kā **plānošana, koalīcijas veidošana, reputācijas veidošana** (Shibing & Duyvendak, 1998), **stratēģiska plānošana, nozīmīgu savienību veidošana, centieni uzturēt labu reputāciju** (Jones & Paulhus, 2011)

Tumšā triāde- Dark triade

Narcisms

Izpratne par Narcismu tumšās triādes kontekstā, sākotnēji ir balstīta Kernberga (1975) un Kohuta (1978) uzskatos, kas to dēvēja par **manipulatīvu** un **bezzūtīgu** personību. Šeit tiek vairāk uzsvērtā narcistiskas personības **grandiozitāte** un uzskats par savām **īpašajām tiesībām** (Bushman, Bonacci, van Dijk, & Baumeister, 2003) kā arī **agresija, ja īpašās tiesības tiek apdraudētas** (Bushman & Baumeister, 1998; Jones & Paulhus, 2010) un netiek uzsvērtā narcisma pamātā esošā nedrošība, ko min (piem, Morey et al., 2011).

Tumšā triāde – Dark triad

Psihopātija

Sākotnēji, runājot par psihopātiju ir tikuši norādīti divi galvenie elememti – **jūtu trūkums (bezširdība)** un **grūtības paškontrolē (impulsivitāte)** (Cleckley, 1941/1976; Hare, 1970; Lykken, 1995, kā minēts Jones, & Paulhus, 2013).

Jāuzsver, ka psihopātijā bezširdība ir drīzāk īstermiņa koncepts, lai iegūtu vēlamu, pat ja ilgtermiņā tas radīs zaudējumus. Psihopātijā **bezširdīga manipulēšana** var kombinēties ar tādām iezīmēm **pārgalvība** un **asu izjūtu meklēšana** (Hare & Neumann, 2008).

Tumšā triāde – Dark Triade

Narcisms, Makiavelisms un psihopātija ir balstīti atšķirīgos teorētiskajos konceptos, tomēr izpratnes par tiem robežas ir lielā mērā saplūdušas.

2002. Gadā Paulhus (Paulhus) un Viljams (Williams) izveidoja jēdzienu Tumšā triāde, lai rosinātu zinātniekus pievērsties šo triju iezīju pētniecībai uztverot to kā tandēmu, tādējādi noskaidrojot to atšķirības.

Tumšā triādes aptauja (īsā versija) – Short Dark Triad (SD3)

Tumšā triādes aptauja (īsā versija) (Short Dark Triad [SD3], Jones & Paulhus 2013)

- 27 pantu aptauja (deviņi panti katrai no apakšskalām – Makiavellisms, Narcisms, Psihopātija)
- Atbildes tiek sniegtas Likerta tipa skalā, kur 1=noteikti nepiekrītu, 2=nepiekrītu, 3=ne piekrītu, ne nepiekrītu, 4=piekrītu, 5=noteikti piekrītu

Pirmās latviešu valodas versijas autore – Ieva Zunde (LU), bakalaura darba ietvaros, skatot Greizsirdības, mīlestības izpratnes un tumšās triādes sakarības.

Normas

	M			SD			Kronbaha alfa		
	Johes & Paulhus, 2013	1.versija (n=167)	2. versija (n=55)	Johes & Paulhus, 2013	1.versija (n=167)	2. versija (n=55)	Johes & Paulhus, 2013	1.versija (n=167)	2. versija (n=55)
Makiavellisms	3,10	3,04	3,02	0,76	0,66	0,60	0,78	0,75	0,70
Narcisms	2,82	2,98	2,62	0,88	0,58	0,50	0,77	0,64	0,56
Psihopātija	2,43	2,27	2,21	1,00	0,63	0,52	0,80	0,71	0,67

Makiavellisms	Reakcijas indekss	Diskriminācijas indekss
1. Nav prātīgi atklāt savus noslēpumus.	3,62	,330
2. Man patīk gudri manipulēt, lai panāktu, ko vēlos.	3,04	,437
3. Ir jāpanāk, la nozīmīgie/svarīgie cilvēki ir manā pusē, lai ko tas arī prasītu.	2,29	,460
4. Ir jāizvairās no tiešiem konfliktiem ar citiem, jo viņi var būt noderīgi nākotnē.	3,09	,264
5. Ir prātīgi sekot līdzī tai informācijai, ko var iegūt un vēlāk pielietot pret citiem.	2,71	,508
6. Lai kādam atmaksātu, jāsapaida pareizais brīdis.	2,49	,466
7. Ir lietas, kuras ir jāslēpj no citiem cilvēkiem, lai saglabātu savu reputāciju.	3,69	,286
8. Pārliecinieties, ka jūsu plāni nes labumu sev Jums, nevis citiem.	2,71	,374
9. Ar vairumu cilvēku var manipulēt.	3,56	,315

Narcisms	Reakcijas indekss	Diskriminācijas indekss
10, Civēki uzskata mani par dzimušu līderi.	2,69	0,479
11. Es neciešu būt uzmanības centrā.	2,73	,186
12. Daudzas grupu aktivitātes bez manis mēdz būt garlaicīgas.	2,40	,350
13. Es zinu, ka esmu īpašs, jo visi man to regulāri saka.	2,15	,243
14. Man patīk iepazīties ar nozīmīgiem cilvēkiem.	3,45	,301
15. Es samulstu, ja kāds man izsaka komplimentu.	2,73	,187
16. Es esmu ticis salīdzināts ar slaveniem cilvēkiem.	2,22	,182
17. Es esmu parasts cilvēks.	2,15	,018
18. Es uzstāju, lai man tiek izrādīta cieņa, ko esmu pelnījis.	3,05	,422

Narcisms	Reakcijas indekss	Diskriminācijas indekss	
V1_Es neciešu būt uzmanības centrā.	3,17	0,297	
V2_Es neciešu būt uzmanības centrā.	2,73	0,186	↓
V3_Man ļoti nepatīk būt uzmanības centrā. Eng_I hate being the center of attention.	?	?	
V1_Ja kāds man izsaka komplimentu, es sajūtos neērti.	3,39	0,033	
V2_Es samulstu, ja kāds man izsaka komplimentu.	2,73	0,187	↑
V1_Es esmu parasts cilvēks.	2,37	0,148	
V2_Es esmu parasts cilvēks.	2,15	0,180	↑
V3_Es esmu viduvējība. /Es esmu vidusmēra cilvēks. Eng_I am an average person.	?	?	
V1_Es pieprasu cieņu, kuru esmu pelnījis.	3,77	0,183	
V2_Es uzstāju, lai man tiek izrādīta cieņa, ko esmu pelnījis.	3,05	0,442	↑
V1_Es esmu bijis salīdzināts ar slaveniem cilvēkiem	2,76	0,319	
V2_Es esmu ticis salīdzināts ar slaveniem cilvēkiem	2,22	0,182	↓
V3_Mani ir salīdzinājuši ar slavenībām (Es esmu ticis uztverts kā slavenība). Eng_I have been compared to famous people.	?	?	

Psihopātija	Reakcijas indekss	Diskriminācijas indekss
19. Man patīk atriebties autoritātēm.	1,67	,545
20. Es izvairos no bīstamām situācijām.	3,38	,138
21. Atmaksai jābūt ātrai un sāpīgai.	1,91	,443
22. Cilvēki bieži saka, ka esmu nekontrolējams.	1,89	,397
23. Tā ir taisnība, kavaru būt nejauks.	3,55	,379
24. Cilvēki, kuri iejaucas manā dzīvē, vienmēr to nožēlo.	2,02	,448
25. Es nekad neesmu pārkāpis likumu.	2,09	,300
26. Man patīk sekss ar mazpazīstamiem cilvēkiem.	1,56	,084
27. Es teikšu jebko, lai iegūtu to, ko vēlos.	1,84	,459

Psihopātija	Reakcijas indekss	Diskrimin ācijas indekss	
V1_Man patīk atriebties autoritātēm.	1,96	0,578	
V2_Man patīk atriebties autoritātēm.	1,67	0,545	↓
V3_Man patīk, ja izdodas, atriebties varas iestāžu pārstāvjiem.	?	?	
Eng_I like to get revenge on authorities.			
V1_Es izvairos no bīstamām situācijām.	2,55	0,212	
V2_Es izvairos no bīstamām situācijām.	3,38	0,138	↓
V1_Cilvēki, kuri ar mani "sasienas", vienmēr to nožēlo.	1,7	0,439	
V2_Cilvēki, kuri iejaucas manā dzīvē, vienmēr to nožēlo.	2,02	0,448	↑
V1_Man nekad nav bijušas problēmas ar likumu.	3,77	0,183	
V2_Es nekad neesmu pārkāpis likumu.	3,05	0,442	↑
V1_Man patīk sekss ar cilvēkiem, kurus es knapi pazīstu.	1,86	0,283	
V2_Man patīk sekss ar mazpazīstamiem cilvēkiem.	1,65	0,084	↓
V3_Man patīk sekss ar svešiniekiem (vienas nakts sakari).			
Eng_I enjoy sex with people I barely know.	?	?	
V1_Atmaksai jābūt ātrai un nejaukai.	1,87	0,514	
V2_Atmaksai jābūt ātrai un sāpīgai.	1,91	0,443	↑
V3_Atriebībai jābūt ātrai un riebīgai.	?	?	
Eng_Payback needs to be quick and nasty.			

Secinājumi

Tikai Makiavellisma skalai ir labi pantu iekšējās saskaņotības rādītāji, un reakcijas un diskriminācijas indeksi, kas iekļaujas normās.

Narcisma skalai ir ļoti zemi iekšējās saskaņotības rādītāji, un divu pantu diskriminācijas indeksi ir zem vēlamās normas. Diviem no otrajā versijā mainītajiem pantiem diskriminācijas indeksi ir paaugstinājušies un atbilst normas robežām. Diviem no pantiem, kas netika mainīti otrajā versijā diskriminācijas indeksi ir nedaudz pazeminājušies.

Psihopātijas skalai ir pazemināti iekšējās saskaņotības rādītāji. Būtiski ir pazeminājies diskriminācijas indekss vienam no otrajā versijā mainītajiem pantiem. Viens no otrajā versijā mainītajiem pantiem uzrāda labāku – normai atbilstošu reakcijas indeksu, un viens no otrajā versijā mainītajiem pantiem uzrāda labāku – normai atbilstošu diskriminācijas indeksu. Viens no pantiem, kas netika mainīti 2. versijā uzrāda reakcijas indeksu, kas ir zem normas. Viens no pantiem, kas netika mainīti 2. versijā uzrāda diskriminācijas indeksu, kas ir zem normas.

Paldies par uzmanību!

